

Noorte kõrval – teadlikult ja päriselt kohal

ELISABETH GROSS | noorte heaolu spetsialist

Minu töö noorte heaolu spetsialistina (NHS) on olla toeks 13–29-aastastele noortele, kes mingil põhjusel ei õpi ega tööta. Tegelen nii individuaalse nõustamise kui ka süsteemide loomise ja arendamisega, et noortele pakutav tugi oleks tõhus, järjepidev ja hästi korraldatud.

Kuidas noored minuni jõuavad?

Olulise töövahendina kasutan sotsiaalteenuste ja -toetuste andme-registrit (STAR), mille abil jõuab vallale nimekiri mitteõppivatest ja -töötavatest Saku valla noortest, kellega saan otse ühendust võtta, neid võimalustest teavitada ja tuge pakkuda. Seiret tehakse kaks korda aastas, märtsi- ja oktoobrikuus.

NEET noorte seireandmed Saku vallas (2024–2025)

Märts 2024

Nimekirjas oli 66 noort, kellest 30 olid noormehed ja 36 neiu, sealhulgas kuus alaealist.

- 11 noort soovisid tuge ning olid valmis koostööks.
- 8 noort keeldusid, ent lubasid tulevikus ühendust võtta.
- 27 noort palusid oma andmed seirest eemaldada – põhjuseks töö või õpingud välismaal, töötamine mitteametlikult või isiklik soov mitte tuge saada.
- 16 noort viibisid välismaal.
- 12 noorega ei olnud võimalik ühendust saada puudulike kontaktandmete tõttu.

Noorte heaolu spetsialist Elisabeth Gross.

- Pärast nõustamisi alustasid 4 noort töötamist ning 2 jätkasid õpinguid.

Ülejäänud “jah” vastajad katkestasid kontakti või leidsid, et kohtumistest piisas ning soovisid iseseisvalt edasi liikuda.

Oktoober 2024

Seire tulemusel oli nimekirjas 54 noort, sealhulgas kolm alaealist.

- Noormehi oli 29 ja neiusid 25.
- 18 nime kordusid varasemast seirest: 11-ga ei õnnestunud kontakti saavutada, 7 noort andsid uuendatud andmetega vastuse.
- 19 noort palusid oma andmed eemaldada, neist 7 viibisid välismaal.
- 22 noorega ei saanud ühendust – kontaktid olid aegunud või puudulikud.

- 6 noort soovisid tuge: neist 2 alustasid töötamist, 1 jätkas õpinguid.

Märts 2025

Värskemas seires oli nimekirjas 43 noort, kellest 27 olid noormehed ja 16 neiu. Alaealisi oli neli.

- Korduvalt nimesid oli 20, neist 14-ga saavutati kontakt.
- 17 noorega ei õnnestunud ühendust saada – enamasti uuendamata või aegunud kontaktandmete tõttu.
- 4 noort soovisid tuge:
- 1 noor asus õppima,
- 3 noort vajasid abi töö- või praktika-koha leidmisel ning lapsehoolduspuhkuselt naasmisel.

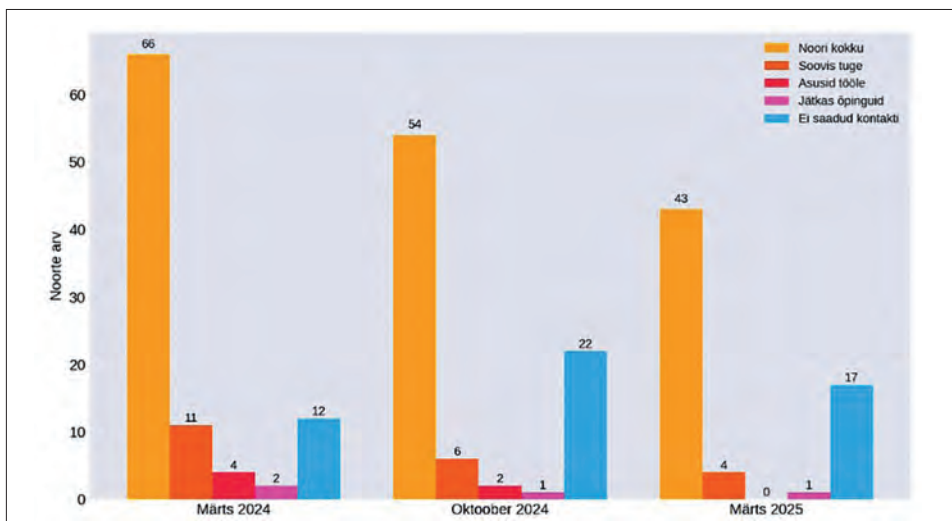
Üldarvu langust selgitab eelkõige see, et seireandmeid on põhjalikult analüüsitud ning noortega on tehtud aktiivset kontaktiotsingut. Võimalikult paljudelt noortelt on saadud otsene tagasiside – see võimaldas täpsustada nende staatust ning vajadusel eemaldada nad nimekirjast.

Andmestiku järjepidev korrastamine läbi noorte kaasamise ning ennetav koostöö erinevate partneritega (nt koolid, politsei, tugispetsialistid) on võimaldanud mitte ainult paremini mõista noorte olukorda, vaid ka õigel ajal ja moel tuge pakkuda. Kuigi numbrite põhjal oli esimese seire järel “jah” vastanud rohkem, siis üheks põhjuseks saab lugeda seda, et mitmed noored jõudsid vajaliku toeni enne NEET staatusesse jõudmist, mis näitab tehtud ennetustöö efektiivsust.

Tugi esimesteks sammudeks

Noorte heaolu spetsialisti põhiline ülesanne on toetada esimesi samme iseseisvumisel. Tuleb märkida, et osad noored jõuavad seiresse mitu korda ja see on täiesti normaalne. Töökohti vahetatakse ja koole lõpetatakse. Jätkutugi kestab iga noorega vähemalt kuus kuud, et ta saaks vajadusel tuge kohe, kui tal tekib mure.

Näiteks on ühe noore puhul koostöö kestnud aasta aega ning õppima asub ta alles käesoleval sügisel. Protsess saab toimida ainult noore vajadusi silmas pidades – vahel tuleb alustada baasvajaduste täitmisest või vaimse tervise toetamisest,

NEET-noorte STAR seired Saku vallas 2024–2025. NEET on rahvusvaheliselt tuntud termin, mis viitab noortele, kes ei ole hõivatud ei hariduses, tööturul ega osale ka koolitustel.

et noor oleks võimeline koolis või tööl edukalt toime tulema.

Mõned väljavõtted noorte tagasisidest:

„Kohtumiste atmosfäär on väga rõõmus ja see aitab kõigele kaasa.“

„Mulle meeldib Elisabethi iseloom, kiire reageerimine, ta oskab seletada, aidata ja teeb tema usaldamise lihtsaks.“

Võttesõnaks on ennetustöö

2024–2025. aasta seireandmed annavad vaid ühe killu noorte olukorrast, kuid see ei ole tervikpilt. Selge on see, et ennetamine on alati lihtsam kui tagajärgedega tegelemine. Minu jaoks on oluline, et läbi koostöö koolide, lastekaitse ja politseiga jõuaksid minu lauale võimalikult vara noored, kes on kõrvalejäämise riskis. Varasem kokkupuude noorega aitab olukorda ümber pöörata. Kui noor jõuab minuni peale koolist välja kukkumist, siis on see juba tulekahju kustutamine. Kahjuks saan tuua mitu näidet, kus noor oleks varasema abi korral õpinguid jätkanud.

Lisaks seirele ja ennetustööle

Suure hulga NEET-noortest moodustavad „nähtamatud“ noored, kes mingil põhjusel nimekirja ei ilmu. Näiteks on nad kuskil kooli nimekirjas, kuid tegelikult koolis ei käi. Seda juhtub tihti täiskasvanu- ja e-õppes olles, kuna vastutus on noorel õppijal, kes ei pruugi nii suureks vastutuseks valmis olla.

Pärast nõustamist kommenteeris üks noor: „Sain motivatsiooni juurde, sest keegi on nii õnnelik minu üle.“

Toon näite õpilasest, kelle isa oli mures, et 10. klassi lõpetamine on kaks aastat aega võtnud. Eelmise kooli sotsiaalpedagoogi suunamisel pöörduti minu juurde. Läbi kohtumiste sai noor aru, mis teda tagasi hoidis. Tutvusime kõikide valikutega ning ta leidis uue sobivama kooli, kus alustab õpinguid juba kontaktõppes. See on hea näide, kuidas lapsevanem märkas, otsis abi ja sotsiaalpedagoog teadis, kelle juurde saab vallasiseselt noort täiskasvanut suunata.

„Nähtamatuna“ Töötukassas ja mujal

„Nähtamatuid“ noori on paraku veelgi. Näiteks ei ilmu nimekirja noored, kes on end Töötukassas arvele võtnud, aga võivad tuge vajada. Lisaks jäävad

märkamata puuduva töövõimega noored ja ka alla 1,5-aastaste lastega kodus olevad emad.

Siinkohal on oluline koostöö erinevate partneritega. Näiteks toovad lastekaitsetöötajad osa noori minuga kontakti juba enne nende 18-aastaseks saamist, vähendades sellega riski, et nad täiskasvanuikka jõudes üksi jäävad.

Koostöö eri osapooltega

Minu ülesanneteks on ka aruandlus ja üldise süsteemi väljatöötamine, et kogu protsess toimiks ladusalt ja efektiivselt. Töötan tihedalt koos erinevate osapooltega – haridusasutuste juhtide, klassijuhatajate, tugimeeskondade, politsei ja Töötukassaga. Koostöö laiema võrgustikuga toimub jooksvalt töö käigus, küll aga käib tihe suhtlus Saku valla noorte heaoluvõrgustikuga, mille esimese kohtumise korraldasin 2024. aasta kevadel.

Noorte heaoluvõrgustiku kohtumised

„Noorte heaoluvõrgustiku liikmena olen saanud kaasa rääkida olulistest noori puudutavates teemades ning jagada oma ideid ja kogemusi ning palju olulisem on see, et olen saanud parema ülevaate meie valla noortest, nende erinevustest ja kuidas neid, kel tuge vaja, aidatakse,“ rääkis üks osaleja.

Meie tiim on läbi aasta kasvanud 15-liikmeliseks. Saku Gümnaasiumist: õpilasnõustaja, psühholoog ja sotsiaalpedagoog. Kurtina Koolist HEVKO (haridusliku erivajaduse koordinaator), sotsiaalpedagoog ja psühholoog. Noortekeskusest juhataja ja noorsootöötaja. Vallast haridus- ja kultuuri-teenistuse juht, lastekaitse peaspetsialist,

hariduse peaspetsialist ning noorte heaolu spetsialist. Saku Tervisekeskusest vaimse tervise öde ja politseid esindab piirkonnapolitseinik. Kajamaa Kooli esindavad HEVKO ja sotsiaalpedagoog. Võrgustikukohtumised toimuvad kord kuus, kus minu põhiliseks eesmärgiks on meeskonnatunde tekitamine, teineteise toetamine ning keeruliste juhtumite kui ka edulugude lauda toomine.

Üldjuhul algab kohtumine teineteise kuulamisega ja olulise info jagamisega (nt tulevased muudatused või muud korralduslikud teemad), teises pooles tulevad arutlusele juhtumid, mis on parasjagu kõige aktuaalsemad.

Mõned arvamused:

„Kogemus on olnud suurepärane – inimesed, kes on kaasatud võrgustikku, on alati mõttega kaasas ning iga kord on tekkinud peale kohtumisi murede lahendamiseks väärskeid ideid.“

„Meie koostöö võti on avatud suhtlus, usaldus ja ühine eesmärk noorte heaolu parandada.“

Sügisel jätkub koostöö uue hooga ning oleme põnevateks väljakutseteks valmis.

Kui vajad ise tuge või märkad kedagi, kes seda vajab, siis võta julgelt ühendust!

elisabeth.gross@sakuvald.ee

Tel 5878 8850

Saku Noorte Heaolu Spetsialist

@noorteheaoluspetsialist

Ennetamine, koostöö ja mõtete vahetamine on võtmeküsimused.

Fotod: erakogu